

יוצרים ויצירותיהם

עלילות סימוני הבוקר

מאת יפרח חביב

הכל אני יכולה להבין. אבל — ספר שלם על פרות? ! איך הצלחת לכתוב ספר כזה? !”.

זו היתה תגובתה של יודיה אחת, סופרת ומשוררת ילדים, לאחר שקראה את ספרי הנ"ל. ואז סיפרתי לה את כל קורות סימוני הבוקר ופרותיו.

✱

איש היה בבית-קשת, וזכרו שמור היטב בלב רבים מאתנו, וסימוני שמו; הוא בא אלינו בראשית שנות ה-50, כחבר בגרעין צפון-אפריקאי; מוצאו של סימוני מספרד. לא ידענו הרבה על עברו וביתו, והוא אף לא הרבה לספר על כך.

סמוך לבואו החל לעבוד ברפתות ול-ימים התמסר לדיר העגלים בכלל, ולעדר הבקר לבשר בפרט. תמהוני היה; מתברר דו, זר ומוזר בכל הליכותיו — ועל-אף כל אלה מן הדמויות המופלאות שפגשתי במרוצת חיי (וזה לי נ"ד שנים, שהנני מהלך עלי אדמות, תר ומחפש אחרי דמויות בנות השראה שתהיינה מפרות עולמי, מתסיסות הוויית ומרות צמאוני לטוב, ליפה ולנאצל בדמיון הספרותי.)

לפני זמן לא רב שבקה חיים לכל חי מטילדה...

זקני הישוב, וגדיים שהיו לתיישים, האילו דמעה...

גדיים שטרם בגרו, וחדשים זה מקרוב באו — רביס-רביס בבית קשת, תמהו כן תמהו; "פרה הולכת לעולמה בדיר עגלים, ומה ההתרגשות?"

אפס, משסופר להם על כל עלילות מטילדה ודני, ועל ימי סימוני המפורס-מים — או אז הבינו פשר העצב הקוסס... ובשומעי, כי הלכה מטילדה לעולמה, אמרתי בלבי: "טוב-טוב כי הצבתי לה, לבנה דני ולכל חברותיה ורעותיה בעדר הבקר לבשר מצבת-זכרון בדמות ספרי: "עלילות סימוני הבוקר".

וכדי לא להלאות את הקורא רבי-תר, אתחיל מיד "בסיפור שמאחרי הסיפור".

✱

— איך אתה יודע לכתוב גם על פרות? ! על התלמידים בכיתה מילא; על ימי ילדותך בכפר גבתון ליד רחובות; על נעורך ובחרותך; על מלחמת השחרור, על ימי הפלמ"ח ועוד ועוד...

רבים ראו בסימוני פיטר פן מודרני ; הקרובים לו ביותר היו הילדים, וככל שהלך והתבגר — דומה היה למחלל מהמליין ! אך יופיע בחצר ואשכולות אשכולות של ילדים ייטפלו אליו, יתלוו אליו, ייתלו עליו, והוא מספר להם עלי-לות בשדות המרעה, סיפורי פרות ועגלים, והם שותים דבריו בצמא, ואין קץ לצמ-אונם, ורוויה לא תבוא, אלא אם כן יתוספו עוד סיפור ועוד סיפור...

ואני — כלום אינני ילד מגודל, הרואה עולם-יה בעיני ילד, שאינו הפץ להתבגר וזכמו ומשכנו סימוני ואני, איש לרעהו בעבותות רעות הבנה ואחוות הבודדים, שאינם חפצים להתבגר, להיות "כמו כולם", ולכן עולמם פתוח למרחביה, לנוף, לאהבת פרה ועגל, שיח ועוף, סלע וואדי, וכל אשר לכל סביבנו...

אט אט החילותי יוצא עמו אל שדות המרעה, להתבשם, להתרשם, להבין צור מכורתו וכר המרעה של סיפוריו לילדים. ובלכתנו יחדיו חשתי, עד מה מקורב הוא אל כל עץ, כל שיח, כל גבנון, וכל סלע וכל ואדיון ! לא היתה פינה נסתרת הימנו, וכל אשר הכיר דרך רגליו הגיע אליו. לא איש הגה היה, אף לא קאובוי רוכב על סוס, וסוסים וגייפים היו אז לרשות הבוקרים, כשם שהם מצויים גם כיום ; אפס-לדבריו ; "רק מי שהולך ברגל יודע להוביל ולהבין את העדר".

והפרות הובילוהו אל כל קפל קרקע ; אל כל חביון סלע, מסתור ומחבוא... לא היתה מערה, ממאות המערות בשטח, שזרה היתה לו ; לא היה משטח סלעי כלשהו בואדיות המבותרים, שלא שימש לו שולחן למאכלו, ולימים — למאכלי התאוה של בת טיפוחיו, מטילדה הנר

דעת-בשערים...

אט אט גמלה בי ההחלטה ; סימוני ופרותיו יהיו לי כר זשא להרביץ בו עטי ומקור לספר חדש, מתסיס, חי, ער, נר-שם... כסימוני זה... צלול כאוויר-פסגות זה, של הררי הגליל התחתון...

ומשהחלטתי, החילותי לנסות כוחי... תחילה — "בשרטוטי פחם" עדינים, רי-שומים של הווי... והדבר עלה יפה ;

סיפורי סימוני הראשונים ראו אור בעיתוני ילדים שונים, ולימים קובצו שניים מהם ; "המלחמה בצפעונים", "מ-עשה בעגל גנב", בספרי "פעמון הקיבוץ". וסימוני, בראותו את הסיפורים בשבוער-נים, נוהר כולו ; עכשו — ספרו : ספר שלם !

זאת נעשה בקרוב — סחתי לו.

ומשניגשתי למלאכה זו נתברר לי, כי לא קלה תהא המשימה... שכן ההומור הטבעי של סימוני ; אורח תפיסתו את הטבע, יחסו אל הפרות ; שטף תיאורו את חוויותיו, סיפוריו לילדים ועוד ועוד — טרם הותכו כראוי בכור ההיתוך של כתיבתי הספרותית...

לפיכך החלטתי :

"אצא עם סימוני לגיחות ארוכות ! ימים תמימים" ומשנסתייע הדבר בידי, יצאתי עמו לימים תמימים, כמשקיף אובייק-טיבי, והוא לי מורי לספרות, מקור הש-ראה, וכאחד מאדני-השדה, קשור בכל רמ"ח אבריו וש"ה גידיו אל השדות והפרות...

אנו חוזרים מן המרעה, וסימוני מספר סיפוריו לילדים ; המה סביבו, ואני עמם, כאחד מהם...

לא פעם ולא פעמיים היו סיפוריו מסר

ומציזבטים סתם על מלכת דיר העגלים
הקים "בית ספר לרכיבה" לילדי בית-
קשת, קבע שעות ותור, הכין הדום לרגלי
הילדים, לטפס על גבה של מטילדה, וזו
— "הר של פרה", על קרניה האימתניות
וחזותה המעוררת חרדה ופלאות רעד גם
אצל גיבור שבגיבורים — ככבשה רכה
היא בידי סימוני, סובבת הולכת, אט-אט
בזהירות ובאהבה, עם המטען היקר על
גבה — הילדים הרוכבים בסיבובים מעבר
לגדר דיר העגלים.

וסימוני — מנהל בית-הספר לרכיבה
(כשם שהיה, קודם לכן, מנהל בית-הספר
"לעגלים גנבים", להבדיל אלף הבדלות),
קורן כולו, מקרין אורו הפנימי על מטיל-
דה, על הילדים ועלי, ורק אנו חשים בכך,
ומי שמזדמן מרחוב — מחייך בסלחנות,
מושך בכתפיו ומגיב כפי שהגיב על רעיון
הספר.

לימים נוספו עוד ארבע דמויות, מתוך
המאות, לתשתית הספר... חלק מהווי-
תן, עולמן, הליכותיהן ומנהגיהן רשמתי
בשדות, ואשר החסרתי ולא ידעתי —
השלמתי בחדרו של סימני. אני שואל
והוא עונה; אני מטייט רשימותיי —
והוא מרצה לי על אילן יוחסיהן של
הגיבורות, עלילות שאירעו להן באמת,
ועלילות שהיה שוזר-מוזר אגב סיפור,
ועטי אץ-רץ על הנייר, ממלא הדפיס,
והחומר לספר תופח והולך...

עתה היתה בידי רשימה מלאה של
שבעת גבורי הספר: חמש גיבורות; שני
גיבורים — וסימוני חופף עליהם ברוחו!
בהתייעצות עמו סיכם כי למטילדה ודני
יוקדש החלק הנכבד של הספר, כי הם
הם לזו שדרתו! על השאר יסופר בתחיי-
לת הספר, "ומטילדה ודני" יחתמו.

פרים על הדשא הגדול של חדר האוכל,
אנו יושבים סביבו במעגל, ועל המדרכה
חולפים עוברים אנשי המעשה, המבוגר-
רים... רואים הם את המראה, מנידים
כתף ואומרים; אה, ה"בובע-מייסס" של
סימוני...

ויש שהיו מרחמים עלי, על כי מש-
חית אני זמני לשווא, והם באים אלי
וסחים לי, חרש חרש;

— אין לך על מה לבזבז זמנך?
— פרות קוראות עיתונים... נו—נו...
— מלחמה בחיל האוויר של הצרעות?
— איזה מין שטויות...

ואני עונה להם, מניה וביה, באוזני
הילדים וסימוני; "סימוני הוא מספר
אמיתי! הוא מורי, והוא פרופסורי לספ-
רות!"

"יפרח אמר, שאפשר לכתוב ספר מכל
הסיפורים האלה" — מקנטר מאן דהוא
מן הילדים את המבוגר ה"מבין דבר".

— ספר — מזדעזע ה"מטיף בשער"
— איזה מו"ל ידפיס שטויות כאלה?
אני עונה לו, והלה מושך בכתפיו ופר-
רש מאתנו, נד לנוהל כל החבורה... בכלל,
ולגורלי שלי — גורל של סופר רודף רוח-
בפרט...

משהיכרתי מעט את העדר, התחלתי
לבחור, בעזרת סימוני, את "גיבורות"
ו"גיבורי" הסיפור.

הגיבור הראשון, שהיה מוכר וידוע לכל
בר-בירב היה, כמובן, בן טיפוחיו של
סימוני, "כלב שעשועיו" — "נגריטו",
עגל שבויית והיה אצלו לבן-בית, עד אשר
נרמס ונדרס למוות בקרניה וטלפיה של
"אריה" הנוראה...

אחר כך, כמובן, נטלתי את מטילדה
ודני, שכן סימוני הסמיך מאמר למעשה,

הטיטות היו מוכנות ; אבל, והוא העי-
קר : באיזה סגנון ?

בעוד אנו מתלבטים יחדיו, הועלתה
הצעה מעניינת ע"י מר יצחק ברש ז"ל,
והיא : לכתוב רק על מטילדה ודני, אך
כקטעים מקשרים לסידרת צילומים,
דהיינו — היא זה ספר מצולם ! אספנו
את טובי הצלמים בבית-קשת של ראשית
שנות הששים, סימוני כבר תר נקודות
טבע ונוף מקסימות "כאתרי צילום",
והרעיון קרם עור וגידים... ברם, מסיבות
שוונות לא נסתייע הדבר...

או אז חזרנו לרעיון המקורי : לכתוב
ספר שלם, על כל ה"שבעה", כשהבכורה
תישמר, כמובן, למטילדה וכנה. פתחתי
בטיטה הראשונה, ולאחר דפים אחדים
חשתי : "לא ! זה לא זה"...

סימוני שנוצר בגוף שלישי היה חיזור,
מגומד, מכווץ — צל צלו של סימוני
האמיתי שבשדות המרעה ובדיר ! החומר
היה ממש אנמי, נטול כל התוסס, פורץ,
שוטע וחי שבהוויית סימוני...

נטשתי רעיון הכתיבה הזו, ועברתי
לגוף ראשון, שבו אני מתאר אשר ראיתי
וחשתי... ושוב — "לא הלך"... התוצאה
בסיבוב השני דמתה לזו של הסיבוב
הראשון...

הנחתי לכתובה ונתתי לה ל"התבשל"
— ואז צץ לי רעיון חדש : היא סימוני
מספר את סיפורו בגוף ראשון, כ"טוביה
החולב", וימוזגו בבוקר הזה כל אשר
תואר בו : הטילאולנשפיגל, הפיטר פן
והדוליטל של הפרות והעגלים !

יקום סימוני ויכתוב לילדים, החפצים
לשמוע סיפוריו שוב ושוב, את כל עלי-
לותיו בספר... ואהיה אני דמות משנית,
המסייעת לו בכתיבה ובעצה טובה, רק

כאשר יבקשנה.

אהיה לו תנא דמסייע ותהיה דמותי
שם בדמות מורה לתנ"ך מן הקיבוץ
ומסגנון. והיה — אם יתמהו הילדים
לפשר היוולדו של סימוני חדש — סופר
בישראל — יקדם להם הקדמה כללית,
יתנצל על שנטל עט ונייר ; "תשע מח-
ברות ! שנים-עשר "רפילים" ושלוש גלר-
בוסיס, וכל זה רק לפתיחה...

וכאשר צץ לי המספר הזה ; תשע
המחברות, תריסר הרפילים ושלוש הגר-
לובוסיס, שנאלץ סימוני להשתמש בהם
רק לפתיחה — עלה חיוך על שפתותי
וחשתי : "הפעם זהו זה !

או אז, כמאליו, זרמו המלים מעטי
שלי, וכך פתחתי את הספר :

"מי אני, סימוני בן סימוני, שאהיה
נוטל העט וכותב ? אין אני סופר, ולא
בן-סופר אלא בוקר אני, וכל עיסוקי —
בדיר עגלים, בשדה, בגזירה, בשוקת, במ-
זון, בבחמות ותסלתו לי — גם באבל"...

אותה שעה נתרכז מעגל של ילדים
סביבי בדמיוני כי רב, וסימוני בתוך,
יושב ומספר להם, והוא — סימוני —
חי, תוסס, ער, צוחק, תוחם תחומין שלי
— ונחים הציזבטיס, והוא מביא עמו
ריחות אלונים ואלות ; עוזרדים ושזיפים ;
ליבנים ושקדים — נושם אוויר-אדגלילא
תחתונה, ובמחיצת הילדים (כשאני צופה
מן הצד ; אך כולי מעין-רשמקול-עטי),
הריהו מצוי הרחק הרחק מן הבריות,
משאן ומתנו, טורחן וריבן, קטנוניותן
וקנאותן...

ומאליו זרם הקטע הבא בפתיחה ;
וכאשר אני עוזב את גדר המשק ויוצא
אל השטחים — האם יש כמוני מאושר
בארץ ? מי ידמה ומי ישנה לי ? — כל

הסוררת" מטילדה — לקבל תואר ד"ר כבוד לוטרינריה עם סרט אדום! דיפלומה מה של ממש. וכאשר מקבל סימוני את התעודה הזו: "הפטרוני (הלא הוא מרכז הדיר החכם ויודע כל, שגם ממנו לומד סימוני הרבה), כמעט שהתפקע ופדהלה וניסומוף (תבריו של סימוני בצוות דיר העגלים) לא ידעו איפה לשים את עצמם, והשכנים שלי בחדר כמעט והתעלפו... ורק הילדים עשו לי מסיבה "על באמת". הם לא קינאו ולא התפקעו הם מבינים; להם יש לב! בקטע הזה חשבתי לסיים את הספר, אולם אירוע נדיר ביותר, הקרה, לדברי הבדואים באיזור, אחת ל-20 שנה (!), ואשר סימוני סיפר לי עליו הרבה, תבע ממני לכללו בספר.

ומעשה שהיה — כך היה:

באחד הימים בחודש אפריל בשנת 1964 נפתחו ארובות השמיים מעל בית קשת; תחילה היתה הרוח מגלגלת עננים והולכת, ומזג האוויר נעשה סגירי. הרדיו הודיע על גשם, אולם איש לא ציפה למה שאירע לעת ערב! לפתע החלה סערת ברקים נוראה! ברק ורעם; ברק ורעם, ללא כל עייפות, ממש מבול פשוטו כמשמעו! תוך שעתיים ירדו 120 מילימטר מים, כל הואדיות גאו. נהרות נהרות זרמו, מליוני קובים ניתכו על אגן הניקוז הקטן של האזור — למן התבור ועד הרי נצרת — ושטף אדיר נתגלגל והלך ב"נחל השבעה", (הואדי שלרגלי בית הקשת), על שם 7 חברי הקיבוץ, שנפלו במלחמת השחרור). והזרם מגלגל וסוחף עצים, צינורות, גדרות, סלעים וכל הניקרה על דרכו... ובמבול הזה — כך סיפר לי סימוני — אף הוא לחפש את העדר; לראות מה שלומם...

(המשך בעמוד 105)

פרי היכרותנו, שיחותינו, פגישותינו, טירטותינו — כל אשר לכל זרם והלך, הותך בספר, שהיה פרי הלום משותף, בהשראתם, דירבונם ועידודם של הילדים, המאזינים לסיפורי סימוני, העומדים בתור לרכיבה והחיים בעוצמה בל-תשוער כל מלה ומלה מפיו; כל הגה, כל קריצה וחיך — — —

משנתקשה סימוני בדבר-מה, בכתיבתו, היה סר אל המורה... וזה מסייע לו... למשל: כאשר בא סופו המר והנמחר של נגריטו האומלל — כותב סימוני: "ואז — הסתערה עליו פתאום והרגה אותו בקרניה במכת מוות בראשו". והמורה מייפעץ לו להוסיף נופך: "חשך עולמי בעידי... וסימוני מודה לו.

ידעתי כי נוצרה סינתיזה מופלאה בין סימוני לבין מחבר הספר, שאלמלא היא, לא היה נולד כלל וכלל...

יתר על כן: אולי גם סימוני הוא המבוגר היחיד (או בין הבודדים), המבין ללבו של מי שחפץ להכניף כנפי זמיון ולראות בכתיבתו? — — —

תם תור "חמשת המופלאים"; באיתורם של מטילדה ודני, המחצית השניה של הספר. כאן נעצרה מעט הכתיבה, והיוצר מתלבש ופותח שוב בהקדמונת:

"כיון שיש לי המון מה לכתוב, אחלק את דברי לסיפורים-סיפורים קטנים, פרקים פרקים, כמו שמלמד המורה לתנ"ך. מכאן ואילך — שוב זרם החומר וגיבור חדש משתלב בכתיבה: הד"ר פקטורוב-סקי, וטרינר האזור. ואין מחבר הספר יכול להתאפק, ובשם ד"ר פקטורובסקי, וחבר המלומדים הוטרינרים, זוכה סימוני — על כל פועליו, מעלליו ו"אילוף

סיימתי דברי תשובתי לידידתי, וזו קר־
אה : הכל טוב ויפה, אבל : הפרות ! הפ־
רות ! הלא הן ממש חיות בספר, נושמות,
משוטטות בין העמודים... רק גע בהן —
והן לפניך... מנין לך כל אלה ?

חמש־עשרה שנה חייתי במושב, סחתי
לה, וגדלתי בין הפרות ! למן שחר ילדותי,
בגיל שלש, ועד גיל 18 לערך, וכיצד לא
אכירן ? בעלי־חיים לא היו זרים לי מעו־
לם — נחוץ היה רק למצוא אחד כסימוני
— ואז — יתמזגו הפרות והאדם למזיגה
אחת ; יותכו בכור ההיתוך היצירתי —
ויהיו ל"זהב נזל" ול"כסף מזוקק"...

ומעל לכל : נמצא גם נמצא, בסופו של
דבר, המו"ל, שהבין לנפש סימוני וסיפּו־
ריו : "החברה להגנת הטבע"... וכלום יש
אכסניה טובה מזו ל"יכן בה את סימוני
ופרותיו ?

יפּרַח חביב

חוויה זו — לא חוויתי עמו, אבל בספ־
רו לי אותה, שיבצתיה בפרק המסיים על
מטילדה ודני... סימוני הולך לחפשם ;
מטילדה ודני מסתתרים "במערת מוגלי",
מצפון בית הקשת, וסימוני עייף ויגע
חרד לגורלם, מוצא גם הוא מסתור במ־
ערה... בינתיים חרדים לגורלו הפטרון
ופדהל'ה וניסימוף, והם יוצאים לחפשו...
בסופו של דבר סבורים האם ובנה, כי
סימוני איבד הכרתו (כי נרדם עייף ויגע,
במערה) ומטילדה מזה, ודני מזה, מלק־
קים את סימוני ובמצב זה מוצאים את
השלישיה, כתום חיפושים ארוכים, פטרון
העדר וצוותו. וברוח זו, רוח אחווה ור־
עות, אהבת הפרה ואהבת האדם —
סיימתי את ספרי, וחשתי, כי יצרתי את
אחת היצירות יוצאות הדופן, במרוצת
עשרות שנות כתיבה, אך כלום אין סימוני
יוצא דופן בין הבריות, וכלום אין עולמו
שלו מופלא עד אין קץ ? — — —